

ment com afí del basc *bastar(ra)* 'dependències d'una casa', 'racó d'un edifici' (cf. *DECat*, s. v. *terrabastal(l)* II). El mot català ocupa una zona considerable del català nord-oriental: «el quadrangle limitat per les Alberes, Llofriu, Caça, Montseny, St. Hilari, Lluçanès; grosso modo: Alberes-Ter-Montseny-StFguixols: quasi el total de la diòcesi de Girona, més Osona. Fora del català res en cap llengua romànica, i dins el nostre domini només la meitat N. del català oriental» (*DECat* VIII, 458a45).

Si passem ara a justificar el segon component de l'ètimon que hem proposat, caldrà dir que -KAN és, segons Azkue, una variant de -GAN, ben documentada en biscaí. I aquest -GAN pot ser variant de GAIN «en sus acepciones de cumbre, parte exterior, altura, arriba, cuesta, aguijón o hierrillo de la aguijada, cargo» (Azkue, *Dicc.*, s. v.). Per tant, BAZTER-KAN podria ser 'dalt de la raconada', descripció exacta de l'indret que desemboca a l'església pel pas estret del Peirer. O serà -kan = 'en' (Plácido Mújica, *Afijos*, s. v.)? L'element -Ka és variant de -Ga, sufix privatiu 'sense', -n és marca del cas inessiu, indicador del lloc on quelcom succeeix, la qüestió UBI del llatí. Tot això fa certa-
ment versemblant l'etimologia bascoide que hem proposat.

Podem ara reprendre el que Coromines va dir sobre la possible pervivència en el nostre domini d'un antic *bazter* relacionat amb el substantiu basc: «Pel que fa a la presència a Catalunya, testificada en la toponímia: si *Bastanis* parteix d'una forma amb amplificació diferent, en *Basterra* és la mateixa: gran i profunda collada que uneix la vall de Finestres amb la de Mieres, entremig de la serra d'aquell nom i la de Rocacorba. Potser també *Bestracà* (si no ve d'un NP germànic), antiquíssim ermitatge, puig i llogaret, en l'alta Garrotxa, podria ser un BAZTER-KAN bascoide. Un i altre, al mig de la zona del mot i la cosa del *terrabastal graner*» (*DECat* VIII, 458a58). Les reserves expressades per Coromines —«si no ve d'un NP germànic»— es comprenen millor després de llegir una cèdula de l'*Onomasticon* redactada l'any 1984 on diu: «BAZTER-KA --- bascoide? (l'accent en la -A --- pressuposa quasi forçosament -KAN, que ja és menys explicable en basc)»; i allà mateix apunta una possible via: «germ. (gòt. possiblement) BERHTIKA, -AN > Bert(r)-cà amb repercussió de la vibrant i dissimilació; cf. *Bastareny*».

Però nosaltres creiem haver demostrat que no és contrari a les lleis de la morfologia basca un element final -KAN. Això ens fa preferir l'etimologia pre-romana, que sembla més construïda que la germànica. X. T. [El mateix Coromines, en una cèdula posterior al 1984, se'n declara partidari: «En definitiva, sobretot després de saber l'existència del pròxim Basterra em vaig inclinant cada cop més cap a la combinació ibero-basca». Probablement BAZTERKAN 'dalt de la raconada', ¿potser hi afegirem *Bagastrà*, riuet afl. de l'Onyar (te. de Vilobí, Cor. 1972)? És clar després de la nota d'En Terrado que queda demostrada l'etim. basca BAZTERKAN. J. C.]

La BESTRETA

Pron. *la bəstrəta*, mas te. Tona, al peu d'una collada damunt el poble, davant l'encreuament del camí que va a St. Cugat de Gavadons amb la carretera de Vic a Manresa (1935). Derivat de *bestreure*, segurament anomenant una propietat adquirida amb diners manllevats.

10 Besturs, V. Basturs

BESUNYA, Cal ~

Pron. *bəzúnə*, masia te. St. Martí d'Albars (XLVI, 160.21), malnom derivat d'un verb *besunyar* (pres. -únə) 'treballotejar', que s'usa popularment a l'Alt Emporda etc., com a manlleu del fr. *besogner*.

BET, BETA, BETO

Noms de persones i NLL. A Mall.: *Son Bet* (*bét*, *Can Bet*, la Creu d'en *Bet* (a Consell, Sta. Eugènia, Pollença), la è oberta revela que ve de l'hipocorístic *Bet* (= *Elisabet*, *Isabel*; igual a Eivissa), encara que masculins, serien hereus d'una pubilla *Na Bet*. Amb altres modalitats hipocorístiques *Can Bèto* a Ariany (XLI, 36.23, Masc. 20E7). També en el Continent: *Bèto* NP a Catí (XXVIII, 100.11). *Betó* NP a Montentartó (XXXVII, 24.24, 25.6) (cf., però, *Collbató*). Potser també *Borda de Bèta* a Bressui, tot i que hi ha variant *Bèda* (XXXVII, 3.18). Cf. art. *La Vola*. I, com a forma fronterera, mig cast., a Casinos *Bête* pda. prop de Meruan, a la r. de Llíria (XXX, 93.2, 18).

BETERA

40 Més general la grafia *Batera*

Vall canigonenca, anomenada avui sobretot per les seves mines; situades 2h40, al NO. de Corsaví, en els vessants del Puig de l'Estela. Pron. *bətərə* oït a Corsaví, 1922, i a molts pobles del Vallespir etc., 1960. També es parla molt de la *Torre de Betera*, vèrtex de 1436 alt., en el trifini d'aquest poble amb La Bastida i St. Marçal (XXIV, 132.12); i del cingle de *Batera*, Verdagner, *Canigó* IX; el poeta deu afudir a les antigues cavitats de les mines, quan hi suposa la sortida del meravellós palau de fades de Flordeneu.

DOC. ANT. Ponsich (*Top.* 77) només en troba mencions amb *a*: *Batera*, quatre o cinc des de 1494 a 1600, i altres cinc en el S. XVIII, tractant-se sempre de la *Torre*, el *Coll* o la *Montanea de Batera*; abans anomenats *Col* o *Torra de Porta* en dos docs. (1132 i 1432).

Però jo en trobo dades més antigues, i són amb *e*: en un doc. de 863: «in suburbio Elenense, in valle Conflente, in villa Vernetum --- in frontat in via q. vadit --- ad montem quem dicitur *Betaria* --- ad campo Longense ---» (colle. Moreau II, 37v); aquest C. L.